

Coventrygebed voor vrede en verzoening

Helders initiatief van de dienst geestelijke verzorging bij de marine

Werken bij de marine en bidden voor vrede en verzoening. Gaat dat samen? Ja, zegt Klaas Henk Ubels, hoofd krijgsmachtpredikant. In dit artikel schrijft hij over het Coventry gebed en hoe dat vorm krijgt door de geestelijke verzorgers bij de marine in Den Helder.

Klaas Henk Ubels

DE ENGELSE STAD COVENTRY werd aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, in de nacht van 14 op 15 november 1940, zwaar gebombardeerd door de nazi's. Het doel van Hitler was om de Engelsen te demoraliseren en de omvangrijke auto-industrie te vernietigen. Hitler had er zelfs een werkwoord voor bedacht: *coventriëren*, wat zoveel wilde zeggen als 'platbombarderen'. Een groot deel van de binnenstad van Coventry werd die nacht verwoest, de Saint Michael's-kathedraal brandde volledig uit.

De volgende morgen zag de *dean*, Richard Howard, twee grote verkoolde balken in de vorm van een kruis op de grond liggen, waren afkomstig uit het dak van de kathedraal. Hij zag hierin het teken dat Christus zelf in de verwoesting van de kathedraal met de inwoners van de stad geleden had. In de geest van Christus was zijn boodschap dan ook onmiddellijk: 'Father, forgive'. En terwijl de meeste overlevenden in Coventry uit waren op vergelding, predikte Howard verzoening.

Op Kerstavond, zes weken na het bombardement, hield Howard een toespraak voor de nationale radio en zei hij dat, als de oorlog eenmaal voorbij is, met de voormalige vijanden moet worden samengewerkt 'to build a kinder, more Christ-child like world'. Dit visioen van een vriendelijker wereld, in de geest van het Christuskind, heeft Howard kort samengevat met de woorden 'Father, forgive'. Deze woorden staan nog steeds geschreven op een resterende muur van de ruïne, achter het altaar.

Na de oorlog nam Howard contact op met verschillende Duitse steden die door de geallieerden zwaar waren gebombardeerd, zoals Kiel, Dresden en Berlijn. Sindsdien is een verzoeningsbeweging op gang gekomen met als visioen een 'vriendelijke wereld', in de geest van het Christuskind. Symbool voor deze internationale verzoeningsbeweging is een kruis, gemaakt van middeleeuwse spijkers, ook afkomstig uit het ingestorte plafond, het *Cross of Nails*.

De beweging groeit nog steeds, onder de naam Community of the Cross of Nails (CCN). Momenteel zijn wereldwijd op meer dan 170 plaatsen kerken of christelijke organisaties in 35 verschillende landen partner van de community. Het zijn stuk voor stuk plaatsen die door geweld getekend zijn, zoals Jeruzalem, Klein Drakenstein (Zuid-Afrika), Havana (Cuba) en ook New York, na 11 september 2001. In Nederland zijn kerken in Rotterdam, Arnhem, Nijmegen, Den Haag en Middelburg partner van de CCN. En sinds vorig jaar ook Den Helder. Vertegenwoordi-

gers uit deze plaatsen vormen samen het Coventryberaad Nederland. Het zijn plaatsen die tijdens de Tweede Wereldoorlog zwaar geleden hebben onder bombardementen. Den Helder is vanwege de strategische ligging en de marinehaven maar liefst 117 keer doelwit geweest van luchtaanvallen, bij 23 daarvan zijn in totaal 178 mensen om het leven gekomen. Opmerkelijk is dat zowel Duitsers als geallieerden de stad hebben gebombardeerd.

'Zachte krachten' mobiliseren

In oktober vorig jaar is de Protestantse Geestelijke Verzorging in Den Helder partner geworden van de CCN. De sub-dean van Coventry, dr. David Stone, overhandigde een Cross of Nails waarmee het partnerschap officieel bekrachtigd werd. Dit houdt o.a. in dat elke vrijdagmiddag om 12 uur een vast gebed voor vrede en verzoening gebeden wordt, het Coventrygebed. En hoewel er soms maar een paar mensen bij aanwezig zijn, is er wel verbondenheid met de 170 plaatsen, wereldwijd, waar in de eigen taal om 12 uur plaatselijke tijd dezelfde woorden voor vrede en verzoening klinken. Zo is het Coventrygebed het geestelijk cement geworden van deze internationale verzoeningsbeweging.

Opgenomen worden in de CCN is overigens bepaald niet vrijblijvend! 'Bidt en werk', is een oud adagium. En dat geldt ook voor de CCN. Je kunt wel bidden voor vrede en verzoening, maar je moet er ook werk van maken. Proberen om 'zachte krachten' te mobiliseren.

Partnerschap van de CCN heeft daarom drie aspecten. Het eerste is: *healing the wounds of history*. Zoals gezegd, Den Helder is in de Tweede Wereldoorlog vele malen gebombardeerd. Tot op de dag van vandaag zijn daarvan de littekens aanwezig. Zichtbaar in de stad zelf. Vaak onzichtbaar bij de ouderen die de oorlog hebben meegemaakt. Voorgangers van de Helderse kerken participeren in het Coventrygebed. En wij hopen van harte

COVENTRYGEBED VOOR VREDE EN VERZOENING

'Iedereen heeft gezondigd en ontbeert de nabijheid van God.'
(Romeinen 3: 23)

De haat, die een muur optrekt tussen volken, rassen en klassen.

Vader, vergeef

De gretigheid waarmee wij onze zinnen zetten op wat een ander toebehoort.

Vader, vergeef

De hebzucht, die de arbeid van mensen uitbuit en de aarde verwoest.

Vader, vergeef

Onze afgunst op het welzijn en geluk van anderen.

Vader, vergeef

Onze onverschilligheid ten opzichte van het lijden van gevangenen, daklozen en vluchtelingen.

Vader, vergeef

De begeerte, die de lichamen van mannen, vrouwen en kinderen voor onwaardige doeleinden misbruikt.

Vader, vergeef

De trots, die ons ertoe brengt op ons zelf te vertrouwen en niet op God.

Vader, vergeef

"Wees goed voor elkaar en vol medeleven; vergeef elkaar zoals God u in Christus vergeven heeft."
(Efeziërs 4: 32)

dat leden van de verschillende kerkgenootschappen (maar uiteraard ook andere belangstellenden) in toenemende mate aan het gebed gaan deelnemen. Bovendien willen wij op speciale data waarop bombardementen plaatsvonden, hier ook aandacht aan geven.

Voorts kent de Geestelijke Verzorging (GV) bij de marine een bijzondere historie in de vorm van de Kerkwimpel. Bij de Britse marine wordt deze wimpel de *church* genoemd. De zeevlag is ontwikkeld tijdens de Engels-Nederlandse oorlogen in de zeventiende eeuw. Het is bijzonder opmerkelijk dat de toenmalige aartsvijanden in die tijd kans zagen gezamenlijk de kerkwimpel te maken! Ze is een combinatie van de Engelse en de Nederlandse oorlogswimpel. Aan elkaar verbonden kan dit gezien worden als een symbool van verzoening. In beide landen is de kerkwimpel nog steeds in gebruik.

Zo wordt bij godsdienstige plechtigheden aan boord al eeuwenlang de wimpel gehezen. Tijdens de Engels-Nederlandse oorlogen was er zelfs tijdelijk een staakt-het-vuren, als de kerkwimpel of de *church* wapperde. Ook nu nog wordt er tijdens operationele inzet of oefeningen op zee – als het even kan – rekening gehouden met deze oude symboliek. Ik zie daarin een glimp van een 'zachte kracht'. En dat stemt mij hoopvol.

Het tweede aspect van het werk maken van vrede en verzoening is: *learning to live with differences and celebrate diversity*. Met verschillen leren leven en diversiteit vieren. De marine is van oudsher belangrijk in de oecumenische beweging. Praktisch, want niet voor elk schip was een pater én een dominee beschikbaar. Bovendien, het varende bedrijf is ook letterlijk grensoverschrijdend actief. De zee maakt ruimdenkend.

En dat doen ook de contacten met andere culturen. Het is daarom niet toevallig dat op de marinehaven een multi-levensbeschouwelijke gebeds- en bezinningsruimte tot stand is gekomen. Zo hebben wij ook als zes diensten GV (rooms-katholiek, protestants, humanistisch, joods, hindoestaans en islamitisch) geleerd met verschillen te leven. Als het even kan zijn we aanwezig op elkaars feestdagen. Dat is niet hetzelfde als diversiteit vieren, maar het komt aardig in de richting. Verder is de GV actief in werkgroepen zoals 'homoseksualiteit en krijgsmacht' en 'gender en krijgsmacht' – om ook op die manier een bijdrage te leveren aan het leren leven met verschillen, en diversiteit te helpen vieren.

Het derde en laatste aspect van partnerschap met de CCN is: *building a culture of peace*. Naast de bezinningsruimte als een symbool voor de goede verhouding tussen de diensten GV zijn er locaties bij Defensie waar de GV in de praktijk nauw samenwerkt. Zo zijn in het vormingscentrum Beukbergen twaalf collega's – protestants, rooms-katholiek en humanistisch – samen actief onder één dak. Zij ontvangen daar groepen militairen voor tweedaagse conferenties. Tijdens de conferenties spreken de militairen over hoe ze op een goede manier met elkaar kunnen leven, en ook met zichzelf, met hun eigen geweten.

Werken in de krijgsmacht kan enorme kameraadschap opleveren. Maar de spanningen in de groep kunnen ook hoog oplopen. Daarbij komt nog de ethische paradox die de krijgsmacht typeert: het vechten voor vrede. Dat doet iets met mensen en met je mensbeeld. In de conferenties wordt daarom vaak gesproken over vijanddenken. Hoe komt het dat we onder spanning geneigd zijn de ander te dehumaniseren, dat we de ander niet langer als volwaardig mens zien? Bewustwording daarvan kan helpen dit te voorkomen, en levert een bijdrage aan wat genoemd wordt *building a culture of peace*. Het begint vaak met kennis en bewustwording. Zo wordt overwogen om groepen jon-

ge matrozen en adelborsten die nog in opleiding zijn in de bezinningsruimte van de GV in Den Helder te ontvangen – en hun te vertellen over het verhaal van Coventry.

Bijzonder om in een militair uniform te mogen bidden voor de komst van Gods vredesrijk

Partner worden van de CCN is bepaald niet vrijblijvend. Van de drie genoemde aspecten hopen wij steeds meer werk te maken. Om zo zachte krachten te mobiliseren.

Bij de aanvraag om partner te worden van de CCN moesten we aangeven welk verschil wij willen maken. Ons antwoord is: Wij realiseren ons hoe bijzonder het is om het Coventrygebed te bidden op militair terrein. Een hoofdtaak van de Nederlandse krijgsmacht is het beschermen en bevorderen van de internationale rechtsorde en stabiliteit. Desnoods met gewapende strijd. Momenteel worden Nederlandse militairen ingezet bij verschillende vredesmissies, waaronder die in Mali, Irak, Afghanistan en in de wateren bij West-Afrika.

De krijgsmacht doet daar goed maar gevaarlijk werk. Desnoods gewapenderhand, desnoods met gevaar voor eigen leven. En toch, hoe noodzakelijk ook, deze militaire inzet voor vrede is uiteindelijk van een andere orde dan het komende Vredesrijk dat God ons in Christus voorhoudt met zijn kruis. Met het Cross of Nails. Ik ervaar het telkens weer als heel bijzonder om in een militair uniform te mogen bidden voor de komst van Gods vredesrijk, daarbij ten diepste vertrouwend op zijn onweerstaanbare zachte krachten. Ook als de wereld met al haar geweld anders wil doen geloven.

Klaas Henk Ubels is hoofd krijgsmachtpredikant
Meer informatie: Facebookpagina 'Marine GV',
website DGV.nl/PGV, www.coventrycathedral.org.uk